

Висновки

Дослідження дає змогу оцінити творчий шлях архітектора, педагога, вченого – Івана Олександровича Багенського, дає чітке в розуміння особливостей професійної підготовки спеціалістів Львівської архітектурної школи, яка зберегла свої традиції і вплинула на розвиток своєрідної архітектури західноукраїнського регіону.

Значення особистості Івана Олександровича Багенського можна визначити як лідера Львівської архітектурної школи, завдяки якому була збережена класична традиція архітектурної освіти в регіоні.

Заслуги Івана Олександровича Багенського великі, і ми ще не раз повертатимемося до них.

1. «Про нагородження робітників вищої школи» // газета «Львівська правда» від 20.09.1961.
2. Клименюк Т.М. Архітектурна освіта у Львівській політехніці // Вісник НУ «Львівська політехніка» «Архітектура». – Львів, 2001. – № 429. – С. 40–45.
3. Клименюк Т. М. Іван Багенський – архітектор, педагог, вчений // Будуємо інакше № 5–6. 2001. – С.12–14.
4. Клименюк Т. М., Консулова Н.А. Графічна мова архітектора // Вісник НУ «Львівська політехніка» «Архітектура». – Львів, 2002. – № 439. – С. 85–92.
5. Клименюк Т. М та ін. Творчі роботи та учбові завдання студентів присвячені 120-річчю з дня народження Івана Багенського – архітектора, педагога, вченого: Навч. посібник / К Т. Клименюк, І. Бучковська, Х. Бойко, О. Ремешило-Рибчинська; за ред. Т.М. Клименюк. – Львів: Фенікс, 2003. – 59 с.
6. Клименюк Т.М. та ін. Проектна графіка: навч. посібник / Т.М. Клименюк, Н.А. Консулова, М.В. Бевз, Х.І. Ковальчук; за ред. Т.М. Клименюк – Львів.: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2009. – 228 с. – С. 195–203.
7. Клименюк Т. М. Іван Багенський та його споруди на «Новому Світі» // Галицька брама. Новий світ. –№ 3–4, березень–квітень 2008 (159–160), громадська організація «Інститут Львова», вид-во «Центр Європи» – С. 23–25.

УДК 711

І.А. Дида, Г.П. Петришин*

Національний університет «Львівська політехніка»,
кафедра дизайну та основ архітектури,
*кафедра містобудування

ПРО РОЛЬ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ (ОСТАННІЙ ПРИЛЮДНИЙ ВИСТУП ПРОФ., Д-РА АРХ. А.М. РУДНИЦЬКОГО)

© Дида І.А., Петришин Г.П., 2013

Освіта починається на найнижчих щаблях – у дитячому садку. Відповідно до мети суспільства форми такого виховання можуть бути різними. Спогади професора доктора архітектури А.М. Рудницького демонструють ефективність системи раннього дошкільного виховання.

Ключові слова: дошкільне виховання, ранній розвиток.

Good education begins at the lowest levels – in kindergarten. Such forms of training can vary according to the purpose of the society. Memories prof. Dr. Arch. A. Rudnitsky demonstrate the effectiveness of early preschool education.

Key words: preschool education, early development.

На засіданні Спеціалізованої вченої ради К 35 052 11 Національного університету «Львівська політехніка» 18 червня 2009 р. відбувся прилюдний захист дисертації О.М. Юрчишин на тему: «Об'єкти дитячого дошкільного та позашкільного виховання надмалої місткості в житловому середовищі», виконаної за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель і споруд, виконаної під науковим керівництвом завідувача кафедри архітектурного проектування Національного університету «Львівська політехніка» канд. арх., доц. І.П. Гнеся.

У дисертації в результаті аналізу впливу соціально-політичних, економічних, демографічних та інших факторів, визначено оптимальні типи дошкільних та позашкільних установ надмалої місткості в ринкових умовах сучасної України. Також розроблено пропозиції щодо організації мережі таких закладів у житловому середовищі та запропоновано методологічні засади проектування нових типів дитячих дошкільних та позашкільних установ.

Тема дисертації не залишила байдужих у залі засідання. В обговоренні роботи взяв участь також заступник голови ради, проф., д-р арх. А.М. Рудницький. Як показав час, ця доповідь виявилась його останнім публічним виступом [1].

“Шановні колеги, я вважаю своїм обов’язком виступити з тієї причини, що зараз я, якщо не у Львові, то, у всякому разі, у Львівській політехніці, є єдиним випускником дошкільного підготовчого закладу українського напрямку виховання... Справа в тому, що я колись цілий рік відвідував такий навчальний заклад, як у вас сказано, “дошкільного виховання надмалої місткості” – так зване “передшкілля”.

То був 1934 рік, довоєнний і дорадянський час... В тому будинку, де зараз знаходиться головний корпус Львівського лісотехнічного університету, на колишній вулиці Потоцького, а тепер Генерала Чупринки, під номером “103”, був в той час монастир сестер василіянок. Вони утримували початкову школу і, в тому числі, класи дошкільного навчання. Там я пройшов один рік такого навчання. Як це все виглядало?

В Західній Україні було два різновиди таких дошкільних закладів. Один різновид – це були так звані “захоронки”, в тому числі “захоронки” соціального типу, які повинні були дати можливість дітям нормально проводити час, а другий – це були так звані “передшкілля”. “Передшкілля” – це власне те, що було у сестер василіянок. Вони мали головним своїм завданням готувати дітей до дальшого навчання у школі, гімназії, і далі в університеті. Як воно виглядало практично?

Це була одна група, яка мала склад, власне, як тут говорила пані Юрчишин, 15 чоловік. Більшою групу не можна було робити з тих причин, що в такому випадку не було би контакту дитини з вчителями, вихователями і з тими, хто навчався. І такою була моя група, яка знаходилася в приміщенні власне цієї початкової школи. Далі: хто був відвідувачем передшкілля тієї школи? Це були, як правило, діти української інтелігенції, яка проживала неподалік, і приводила своїх дітей для такого навчання. Це навчання було платним, але його вартість не мала якоїсь конкретної межі. Були люди, які могли платити більше, були й такі, що платили менше, а були й люди, які давали дітей вчитися без будь-якої оплати, користуючись добродійною допомогою, яка надавалася зовні. Самі ті класи, де проводилося дошкільне навчання, були на першому поверсі, в контакті з садом. Такі групи дошкільного виховання були не тільки при українській початковій школі, але й у всіх інших школах.

Я б сказав, що виховання відбувалося у напрямках всіх національних культур, що були у Львові. Була така “Віденська” школа, де, відповідно, навчання відбувалося в дусі австрійському, були, натурально, також групи польські. Це давало таку цілеспрямовану підготовку на майбутнє. Результат був такий, що діти від самого початку діставали певний напрям підготовки, і це пізніше давало їм змогу вчитися у відповідній школі. Хоча в дошкільній групі була відносно нечисленна кількість учнів, але діло в тім, що це була єдина можливість зібрати разом людей, я сказав би, за ознакою якоїсь ідеологічної спрямованості.

Рис. 1. Виступ А.М. Рудницького на засіданні Спеціалізованої вченої ради К 35 052 11 18 червня 2009 р.

Рис. 2. Вихованці передшкілля сестер василянок підчас Шевченківського свята. У середньому ряді четвертий ліворуч – А. Рудницький, 1934 р.¹

Рис. 3. Мати Венедикта веде заняття в передшкіллі сестер василянок. Біля неї в центрі – Андрій Рудницький, 1934 р.

Рис. 4. Урок читання в передшкіллі сестер василянок, 1934 р.

Рис. 5. Передшкілля сестер василянок. Інсценізація пісні “Ой, був собі лицар Цяпка, коня мав...”. Другий ліворуч – А. Рудницький, третій – Олег Криштальський, у майбутньому професор Львівської консерваторії, видатний піаніст, 1935 р.

Рис. 6. Передшкілля сестер василянок. У руханковій залі

Рис. 7. Урок ліпки в передшкіллі сестер василянок. Перший ліворуч – А. Рудницький. Виконаний А. Рудницьким з глини макет будинку на першому плані

¹ Рис. 2–7 люб’язно надала сестра А.М. Рудницького – пані Д. Худик-Рудницькою із сімейного альбому, деякі – рис. 3 та 5 – були опубліковані раніше [2, 29].

Якщо тепер ми візьмемо наш 2009 рік, то відповідником такого типу передшкілля може бути, наприклад, група дошкільного виховання при школі т.зв. олігархів. Це група дітей, які мають свої претензії, свої проблеми, інший рівень вимог до умов навчання... То можуть бути також дошкільні групи, спрямовані на виховання інтелігенції, яка має свої культурні традиції і відповідний рівень освіти, і так далі. Про предметну стандартизацію такого переддвоєнного дошкільного навчання не можна було говорити, тому що кожен з таких закладів складав і викладав свою програму самотужки, і відповідним був рівень їх навчання. Залежно від фінансових можливостей батьків, могли бути різні рівні тих шкіл. Це не було так, що є держава, і держава розпоряджається, яким робити навчальний профіль шкіл, – це був специфічний самостійний дошкільний заклад... Окремо, в якійсь мірі, стояли “захоронки”, які фінансувалися з українських благочинних джерел. Отака, коротесенько, інформація про те, що було.

*Рис. 8. Костюмовий бал у передшкіллі сестер василянок.
В останньому ряду третій праворуч – А. Рудницький у костюмі чорного пуделя,
який йому посила мама Юліянія П'ясецька–Рудницька), 1934–1935 р.*

Як висновок: по-перше, контингент учнів у такого роду дошкільному навчальному закладі дуже обмежувався. Не міг бути більший за кількістю, для того щоб не втрачався контакт вчителя з учнем. По-друге, рівень такого, чисто матеріального, утримання залежав від можливостей батьків. Крім того, це були, як ми говоримо зараз, госпрозрахункові заклади, які орієнтувалися на можливості, які в них були. По-третє, ці дошкільні заклади знаходилися в межах пішої доступності до будинків, у яких жили учні з батьками. І, останнє, на базі таких закладів проводилася дуже цілеспрямована виховна робота. В нас, наприклад, був у гостях митрополит Андрей Шептицький, були різні діячі науки, письменства і так далі. І через те учні, починаючи від першого року, мали в тих садках можливість розвиватися відповідно до своїх потреб. Очевидно, зараз ми маємо справу з відною подібною системою, яка не може бути стандартизована, вона є індивідуальною і буде розвиватись індивідуально. Я більше ніж впевнений, що такого роду система існувала і в Одесі. То була європейська система. Отже, ми можемо говорити про якийсь глибоке узагальнення такого досвіду і підсумковий аналіз. Можливо через те тут, коли ми зараз говоримо про дисертаційну роботу, то маємо на увазі методичний підхід, як робити навчальний заклад. І дуже добре, що пані Юрчишин взялася за цю роботу. Вона дає нам матеріал. Тому що цей матеріал може бути базовим для дальшого розвитку. А взагалі виходить так, що наш завідувач кафедри архітектурного проектування Ігор Гнесь є ініціатором виявлення таких проблем, таких тем, які мають величезну перспективу. То не кінець. Треба далі працювати в тому невідомому нікому напрямку. Дякую.” [1].

1. Протокол – стенограма № 52 засідання спеціалізованої вченої ради К 35.052.11 у Національному університеті "Львівська політехніка" від 18 червня 2009 р. 2. Рудницька-Худик Д.М. XX століття: погляд з однієї точки зору / Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів: Астролябія, 2008. – 232 с.